

Langs boom en veld

BOMEN WANDELROUTE DOOR GEFFEN

12 KM

Arboretum

& natuurbeleving

Geffen

Langs boom en veld

Mensen worden gelukkiger van een groene omgeving, dat is statistisch bewezen. Aan de andere kant wordt er steeds meer getornd aan het groen. Wegen, woningen en industrie pakken telkens een beetje weg. Het groen dat er overblijft, moet daarom een steeds betere kwaliteit hebben. In het verleden kregen bomen, bosschages en natuur in Geffen weinig aandacht, maar je ziet nu de omslag.

Een initiatief als Stichting Arboretum & Natuurbeleving Geffen tekent de verandering, maar ook de gemeente heeft meer aandacht voor de kwaliteit van het groen. Daarnaast pakken bewoners steeds meer zaken op zoals het aanleggen van kikkerpoelen, aanplant van natuur en onderhoud van gemeentelijke groenvoorzieningen. Organisaties zoals Landschapsbeheer, Landschapsbelang en Landerij van Tosse veranderen troosteloze groenstroken steeds meer tot een gevarieerde groenstructuur met een keur aan flora en fauna.

De Geffense bomenroute Langs Boom en Veld levert een kleine bijdrage door mensen bewust te maken van de bomen die er staan, zodat we nu en voor de volgende generaties meer aandacht krijgen voor behoud en versterking van die noodzakelijke groenstructuur.

Verhaal van het Arboretum

We beginnen onze route op het Arboretum aan de Kerkesteeg; door hier te beginnen en te eindigen stellen we de boom als vanzelf centraal. Hier is de voormalige vuilnisstortplaats door burgerinitiatief veranderd in een prachtig wandelpark met veel educatieve waarde. Loop er eerst eens rustig rond, oriënteer je op de bomen die er staan, waardoor de route een feest van herkenning gaat worden.

Kijk voor meer informatie op www.arboretumgeffen.nl

Vanuit het Arboretum lopen we via de Kerkesteeg met aan weerszijde berken. De naam Kerkesteeg verwijst naar de percelen die op de oudste kaart van Geffen al opgetekend zijn. Naar de oorsprong ervan kunnen we slechts gissen. Eén van de mogelijke verklaringen is dat de bewoners van de Rijksweg gebruik maakten van een pad als men naar de kerk ging. Later hebben de Geffenaren de percelen er omheen vernoemd naar dit pad.

Aan het eind van de Kerkesteeg gaan we rechtsaf en volgen we de Heesterseweg tot aan de afslag rechts naar De Doelen. Aan het eind van De Doelen gaan we rechtsaf naar het Kraaijeven. Ook deze naam is een zeer oude toponiem en staat eveneens vermeld op de oudste kaart van Geffen, gemaakt in 1832. Waarschijnlijk heeft hier een ven gelegen waar vooral kraaien zich erg thuis voelden. De boombeplanting van het Kraaijeven bestaat veelal uit inlandse eiken. Deze boom komt u nog veel vaker tegen tijdens de route en is samen met de linde de meest voorkomende boomsoort. Vóór de monumentale Joodse begraafplaats (de oudste Joodse begraafplaats van Noord-Brabant!) linksaf en het pad volgen tot aan het fietspad.

Verhaal van de hei

We komen in het gebied wat ze vroeger de 'Geffense hei' noemden.

Vroeger kende Geffen nog vele percelen 'woeste grond', de heide. Op deze hoge en droge percelen voelde de heideplant zich prima thuis. Later werd de hei omgezet in landbouwgrond, maar gaf de 'schrale' grond weinig opbrengsten. Pas met de komst van kunstmest kon men de opbrengsten verhogen.

Een deel van de heidegronden werd beplant met dennenbomen om enerzijds het zand vast te kunnen houden en zo te beschermen tegen verstuiving, anderzijds om te kunnen voldoen aan de vraag naar dennenhout voor de Limburgse mijnen.

Volg het fietspad. Landschapsbelang Maasdonk is heel actief geweest om de natuur te ontwikkelen. Bij landschapsontwikkeling wordt vooral ingezet op biodiversiteit en het planten van inheemse boomsoorten. Naast een diversiteit aan struikgewassen zien we o.a. beuken, berken, inlandse eiken, elsen en lijsterbessen.

We komen meteen langs de koningslinde (📷➡), die hier geplant is door burgemeester Peter Boelens, ter gelegenheid van de geboorte van prinses Amalia in 2003.

Verderop op deze route zien we rechts een kikkerpoel en links enkele Amerikaanse eiken, die in de herfst een prachtige kleur vertonen (zie foto's op de volgende pagina).

Aan het eind van het fietspad gaan we rechtsaf en meteen weer links (**wandelknooppunt 3**), via het fietspad richting de Geffense bosjes. Ook hier staan veel eiken. Let op: er wordt onderscheid gemaakt tussen de Amerikaanse en de inlandse eiken. De eerste hebben een gladdere stam, er leven veel minder insecten in en er groeien minder struiken en planten onder. In de omgeving van dit kruispunt zijn beiden te zien.

Verhaal van het bos

De Geffense bosjes was voorheen productiebos en er stonden alleen dennen. De plas is ooit gegraven om zand te winnen voor de aanleg van de snelweg Nijmegen-Heesch. In de jaren '70 groeide deze plas uit tot recreatieplas.

Bij het bankje (**wandelknooppunt 5**) gaan we linksaf richting het water. Bij het water aangekomen gaan we linksaf (**wandelknooppunt 4**) en volgen dit kronkelend pad circa tien minuten. Het water van de Geffense Plas blijft aan de rechterhand. Geniet van het prachtig uitzicht.

Op dit moment vindt hier een stille, maar grote verandering plaats. Het productiebos met louter naaldbomen maakt plaats voor loofbomen. Er ontstaan open plekken, allemaal met als doel om meer diversiteit in het bos te krijgen. We zien rechts enkele akkers waar oude graansoorten, onder het beheer van Het Land van Tosse, weer een kans krijgen.

Bij het bordje 'Watersportpad' rechtsaf. Bij **wandelknooppunt 33** linksaf richting de uitgang. Bij de uitgang gaan we linksaf (**wandelknooppunt 34**) en lopen we langs de Heesterseweg.

Verhaal van de verbinding en de overgang

Op de verhoogde kruising gaan we rechtsaf de Bergstraat in. Let op! Gevaarlijke oversteek! De Bergstraat heeft een mooie laanbeplanting van met name essen. Daardoor is het een mooie, karakteristieke straat geworden. Veel essensoorten zijn helaas aangetast door de zogenaamde takkenziekte.

De Bergstraat was vroeger de verbindingsweg tussen Oss en Geffen. De meeste bewoners van deze straat waren boeren. Zij hadden gemengde bedrijven, op hun akkertjes verbouwden zij tarwe, rogge en groenten. De meeste boeren hadden ook wat grond in de polder, daar was het vruchtbaarder en stonden in de zomer de koeien te grazen. Iedere dag moest men 2x de route naar de polder afleggen om de beesten te melken. Inmiddels is de Bergstraat grotendeels omgeturnd in een mooie, chique woonstraat. Vervolgens na ca. 50 meter linksaf de Bredeweg in, waarin we veel berken tegen komen.

Halverwege op het onverharde gedeelte staan nu een aantal eiken in wildverband, als restant van een van oudsher eiken wal. De eiken werden gesnoeid zodat de nieuwe groei gebruikt kon worden. Om de 5 à 6 jaar werd dit 'opschot' gekapt. De dikkere stammen werden gebruikt als weidepalen, de dunnere takjes werden tot 'musters' gebonden en bleven tot het late voorjaar liggen en vormde zo een ideale broedplaats voor de 'Blauwlegger' (heggenmus).

Als het hout van de musters voldoende gedroogd was werd het gebruikt als kachelhout. Een bijkomend voordeel van dit 'opschot' was dat er onder veel bladeren bleven liggen.

De Bredeweg is één van de weinige zandwegen in het dorp die de vooruitgang heeft overleefd. Voor 1900 kende Geffen nauwelijks verharde wegen. Bij regenbuien veranderde de weg in een modderpoel en was soms nauwelijks begaanbaar. Omdat er geen gemotoriseerd verkeer was, was er geen probleem; met paard en wagen waren de modderpoelen te passeren.

Omdat aan de Bredeweg niet zoveel huizen stonden bleef het middelste stuk onverhard en kunt U zich even terug in de tijd wanen. U hoeft niet goed uit te kijken of de automobilisten u wel zien. Geniet van de omgeving en de rust. Links ligt de Geffense binnenpolder, waardoor vroeger de Middenveldse waterloop liep. Door ruilverkaveling en schaalvergroting zijn de oude "kamer"-structuren verdwenen.

Dit werd door de kinderen verzameld om in de potstal te gebruiken. De dieren stonden namelijk op hun eigen mest. Met het 'strooisel' werd voorkomen dat de beesten te nat stonden. Zo groeide de stapel mest. Stonden de beesten met de rug tegen het plafond, dan werd de stal geleegd.

We volgen de Bredeweg richting het dorp tot de geasfalteerde T splitsing; daar gaan we rechtsaf richting het verhoogde spoor (aan de horizon / Bergstraat). Na ± 100 meter zien we rechts een in ere herstelde hooimijt.

Je gaat richting de spoorlijn Den Bosch-Nijmegen. Aan de andere kant van de spoorlijn ligt de wijde polder. Voorheen liet men dit gebied meerdere malen per jaar overstromen om de druk van de Maasdijken te halen. Kenmerkend voor dit gebied is dat er niemand woonde en er vrijwel geen bomen stonden. Na de kanalisering van de Maas nam zowel de bewoning als het aantal bomen toe. Vooral langs de waterlopen zijn waterschap en de gemeente bezig met het aanbrengen van natuurlijke verbidingsstructuren.

Neem het fietspad linksaf richting de Kouwe Noord. Deze is voornamelijk met eiken in laanstructuur aangeplant.

Ter hoogte van nummer 14 staan nog enkele ca. 100 jaar oude eiken (📷👆) en ook een Amerikaanse eik met een doorsnee van ruim 1,5 meter tussen een oude lindenhaag (📷👈).

We gaan vervolgens nog een keer links. We komen langs de Wiel (📷👇). Een wiel is veroorzaakt door een dijkdoorbraak. Rondom de wiel zien we populieren, knotwilgen en een heel mooie treurwilg staan.

De Canadese populier was vroeger een populaire boom, het hout werd onder andere gebruikt voor het maken van lucifers en klompen. Zijn naam werd in de volksmond verbasterd tot 'Canidasse' of peppels. In de dorpskern van Geffen komen deze bomen inmiddels weinig voor.

Rietkampen

Broekstraat

Bergstraat

Bredeweg

Bredeweg

Leiweg

Geffen

Heesterseweg

Geffense Plas

Oude Baan

Kraaijeven

Rijksweg

Waterlaan

Bosschebaan

Achterste Groes

Bunderstraat
Voorste Groes

A59

Molengraaf
Groenstraat

Heesterseweg

Papendijk

Schotsheuvel

hebaan

We zien hier bij de wiel veel bomen waar klimop tegenaan groeit. Dit is geen natuurlijk gewas, maar geïntroduceerd door de tuinierende mens.

Bij **wandelknooppunt 63** gaan we rechtsaf, via de fietsstraat F59, de Bredeweg, richting het centrum van Geffen. Het eerste stuk wordt gemarkeerd door berken, die in de jaren '80 zijn aangeplant als onderdeel van "het Berkenplan", met als doel meer variëteit aan te brengen in de beplanting. Vervolg de Bredeweg via de Kloosterstraat richting centrum.

De naam De Kouwe Noord is afkomstig van het perceel 'Couwen Oord'. Dit perceel was in eigendom van de familie Couwen. De straat droeg eeuwenlang de naam Broekstraat verwijzend naar 'broek' wat laaggelegen of moerassig betekent. Nadat de NS de gevaarlijke spoorwegovergang sloot, kende Geffen tijdelijk twee afzonderlijke door het spoor gescheiden gedeeltes Broekstraat, niet handig voor hulpdiensten. De gemeente besloot om dit gedeelte "De Kouwe Noord" te noemen, iets wat in de volksmond altijd al het geval was.

Wanneer u over de Wiel verder naar achter kijkt ziet u nog vaag een kleine verhoging bij de perceelscheiding. Dit is een overblijfsel van het dijkje wat hier lag. Dit dijkje brak in 1876 bij een watersnood door. Doordat achter de opening in de dijk het water een draaiende beweging maakte (zoals een wiel) dankte een dergelijke ontstane waterplas daaraan zijn naam. De draaiende beweging zorgde ervoor dat er een meters diep gat ontstond. Vaak werden de wielen later gebruikt als stortplaats.

Verhaal van het centrum en de historische bomen

In de Kloosterstraat overheersen de bekende inlandse eiken, maar zien we ook overblijfselen van de oude leibomencultuur. Bij de grote monumentale riet gedekte boerderij nrs. 36 t/m 38 aan de rechterkant zijn mooie leilindes (📷⬇️) te zien. Net voorbij en achter deze boerderij zie je nog de originele leilindes op het zuidwesten.

Leibomen werden vroeger geplant om de wind en de zon tegen te houden. Het liefst werden deze geplant aan de zuid- en westkant. In Nederland is de westkant de overheersende windrichting. Eenmaal per jaar werden de bomen gesnoeid en werd het hout, na droging, gebruikt om het vuur 'aon te steeke'. Bij de diverse reconstructies zijn veel lindebomen verloren gegaan, gedeeltelijk door praktische overwegingen, maar ook vaak door vermeende overlast (blad en plak van dopluis).

U ziet rechts een groot gebouw: multifunctioneel centrum De Koppellinck. Voor dit gebouw ziet u een mooi karakteristiek parkje met een aantal Jeu de boules banen. Daarachter staan twee rijksmonumenten, namelijk een beeldengroep en de pastorie. Twee monumentale bomen, een rode beuk en een paardenkastanje (📷➡️), geven deze plek een sfeerrijke uitstraling. De majestueuze rode beuk is bijzonder en circa 150 jaar oud. Deze bomen behoren door hun ouderdom en plaats tot de parels van het hart van Geffen.

U bevindt zich in het hart van het oude Geffen, vroeger 'de Heuvel' genoemd. Hier werd van de middeleeuwen tot aan de komst van de Franse troepen in 1795 recht gesproken. Hier vonden de jaarmarkten plaats. Het was kortom de ontmoetingsplaats van Geffen. Aan de rechterkant van 'de Heuvel' zag in 1819 Simon van den Bergh het levenslicht. Na zijn vertrek uit Geffen startte hij met de productie van kunstboter (margarine). Na wat fusies groeide dit bedrijf later uit tot wereldconcern Unilever. Bij het monumentje werd in 2015, na een familiereünie, een sierkers geplant door (verre) familieleden van Simon vanuit de hele wereld. De boom heeft in het voorjaar een prachtige bloesem en zal metertijd dit dorpsgezicht mede bepalen.

We gaan linksaf (**wandelknooppunt 67**), voor het oude klooster, de Veldstraat in en zien links een prachtige plataan (📷👉). Er zijn twee soorten, de westerse plataan, deze soort komt oorspronkelijk uit Amerika. En de oosterse plataan, deze soort komt oorspronkelijk uit de Balkan en Klein-Azië.

Voorbij verzorgingshuis De Heegt zien we rechts de in 1998 door burgerinitiatief geplante rode beuk (📷👈). Deze boom werd geplant ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan van Geffen. Ingegraven is een oorkonde met daarin een boodschap voor de toekomst.

Aan de overkant van de weg zien we aan de rechterzijde van de oude riet gedekte boerderij, op het zuiden een rijtje oude lindebomen (📷👉).

We gaan rechtsaf de Lambertusstraat in (**wandelknooppunt 14**), met meteen rechts op de hoek het herdenkingsmonument (📷👉) voor de Geffense oorlogsslachtoffers. De Lambertusstraat heeft een variëteit aan bomen, eerst eiken in het parkje van de Trudostraat en lindebomen (📷👇).

Ter hoogte van de afslag naar de Thijmstraat zie je links speeltuin De Klimop met enkele forse acacia's en rechts esdoorns. We gaan rechtsaf de Thijmstraat in die overgaat in de Tolweg. In de Tolweg zien we onder andere een jonge paardenkastanje (📷👉) bij nr. 14.

Vervolgens gaan we rechtsaf de Dorpstraat in. Deze straat is omlijnd met mooie lindes, geplant in 1949 door de Heidemij. Deze oude bomen leveren steeds weer discussie op. Kan het nog wel? Worden ze niet te groot? Komt er niet teveel kleefspul van af?

Toch is het overheersende beeld bij de bewoners dat ze moeten blijven. Op het Dorpsplein (📷➡️) zien we links een aantal paardenkastanjes en rechts een aantal 'brave' keurige zuileiken (📷➡️). Wandel 150 meter verder richting de kerk. Bij de dorpspomp gaan we linksaf.

Op het kerkplein zien we twee, uit burgerinitiatief voortgekomen, mooie linden staan (Tilia Europea 📷➡️). De rijks-monumentale kerk werd in de 15e eeuw gebouwd, maar waarschijnlijk bevinden zich onder het middenschip de fundamenten van de oude kerk uit circa 1250.

Bomenliefhebbers moeten ook even op het kerkhof aan de linkerkant van de kerk kijken waar twee prachtige roodbladerige treurbeuken staan (📷➡️). Achter de absolute plaats staan een aantal groene zuilbeuken, die het geheel compleet maken. Als u op de absolute plaats linksaf gaat, treft u achter op het kerkhof nog een rijtje van vier lindes. Deze stonden voorheen bij een inmiddels gesloopt boerderijtje. Loop nu weer terug naar het kerkplein.

We steken de Kerkstraat over en gaan de Molenstraat in. Voorheen maakte de Molenstraat deel uit van het dorpscentrum. Op nummer 4 stond vroeger het gemeentehuis, op nummer 6 het notarishuis. Rechts tussen de nummers 4 en 6 op circa 50 meter staat nog een kolossale eik, die vroeger deel uitmaakte van het "Kattepad".

Dit pad vormde een verbinding tussen de Molenstraat en de Dorpsstraat. Menig Geffenaar heeft hier zijn eerste kusje beleefd! In 1972 werd dit pad helaas opgeheven.

We zien in de Molenstraat diverse leibomen (📷➡️) en achter nummer 6 een eeuwenoude monumentale perenboom. Huisnummer 8 is de vroegere molenaarswoning, waarnaast op de Molenberg molen "De "Vlijt" zijn koren maalde. Verderop in de route zult u deze gerestaureerde molen terugzien. Daarna gaan we linksaf, de Van Coothstraat in.

Verhaal van de lanen

Deze Geffense specialiteit verdient veel aandacht omdat Geffen veel laanbeplantingen kent.

Tijdens de bevrijding waren veel Geffense wegen vernield. Het wegdek kon het gewicht van de Engelse en Canadese tanks niet dragen. Na de oorlog werd dit in rap tempo hersteld. Als sluitstuk van dit herstel werden tijdens de boomplantdag van 1949 enkele van deze straten beplant met lindebomen. De Pastoor Van der Kampstraat, Van Coothstraat, Dorpsstraat en Kloosterstraat kennen hierdoor een laanbeplanting. Je ziet in deze straten waarom een dorp niet zonder bomen kan.

We gaan linksaf de Vlijmdstraat in (**wandelknooppunt 15**). We zien hier de in 1876 ontstane tweede wiel van Geffen. Het terrein rondom de wiel is gerenoveerd (zie informatiebord).

Ga via de loopbrug de Wiel in. Wijk De Wiel kent een drietal bijzondere bomen.

In 2017 werd door Heemkundewerkgroep Vladerack een rode beuk geplant ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. "Zoiets dè vergitte nie".

Even verderop in het perkje vindt u een Beatrixboom, geplant in 1988 ter gelegenheid van haar vijftigste verjaardag en een Willem Alexanderboom, geplant in 2013 bij de kroning van Willem Alexander (📷 📍 📅). Aan het eind bereikt u via het voetpad met leilindes en een knotplataan de Dorpstraat.

We gaan rechtsaf en daarna weer rechts de Pastoor Van der Kampstraat in (**wandelknooppunt 81**). Ook hier de voor Geffen kenmerkende laanbeplanting met lindebomen (📷 ➡).

In de voortuin van nummer 15 staat een groene treurbeuk en achter de carport in de tuin richt zich een grote rode beuk op. We gaan tegenover het sportpark linksaf de Molengraaf in (**wandelknooppunt 83**). Deze straat is beplant met eiken. Net voor nummer 13 staat links een grote eik (📷 ➡) en verderop nog één. Die diende in het verleden als markering van de weide grond en perceelsgrenzen.

Voor de nieuwbouwwijk zien we een wadi liggen; een verlaging in de vorm van een vijver die het regenwater van de wijk moet opvangen. Dit is een nieuwe lijn in wijkontwikkeling, waarbij het regenwater niet meer het riool in gaat maar terugkomt in de natuur. Dit dient om overbelasting van het riool en verdroging van het gebied tegen te gaan. De treurwilg past hier mooi bij.

Aan het eind van de Molengraaf gaan we linksaf (**wandelknooppunt 93**) en zien we rechts molen De Vlijt, waarover eerder werd gesproken. Vanaf deze molen heb je een prachtig zicht op de kolossale eiken aan de Papendijk (Oostzijde, 📷👉). Aan de linkerzijde zien we enkele oude knotwilgen met daar tussenin notenbomen.

Bij de rotonde gaan we rechtsaf de Papendijk op (**wandelknooppunt 94**). Hier staat een rij zeer oude inlandse eiken (📷👉); een mooie ingang van Geffen. Helaas zijn enkele bomen in de rij in het verleden verloren gegaan. Bij nummer 20 en tussen nummer 24 en 24a staan nog originele oude lindebomen, waarbij bij de laatste de oorspronkelijke boerderij is verdwenen. Op een aantal erven bij woningen zie je weer leilindebomen.

Voorbij het tankstation gaan we de eerste weg links (bij **wandelknooppunt 95**) de Weverstraat in. Aan het einde met de bocht mee naar links, daarna bocht naar rechts. Nu zijn we weer aangekomen bij het Arboretum.

Wij hopen dat u genoten heeft van deze wandelroute.

Graag tot ziens in Geffen!

De Papendijk vormde voor Geffen eeuwenlang de verbinding met de steden Nijmegen en met name 's-Hertogenbosch. Aan het eind kruiste de Papendijk de Rijksweg. Hier stond de herberg annex winkel en benzinepomp van Van den Hanenberg. Deze was zo bekend dat je bij instappen van de bus enkel maar hoefde te zeggen dat je bij 'D'n Hoan' wilde uitstappen. Vandaar dat het huidige viaduct deze naam draagt. De naam Papendijk verwijst overigens niet naar de 'Papen' (Rooms-katholieken), maar naar de familie Papen die hier vroeger woonde. Het was de dijk naar de familie Papen! De oude eiken zijn vermoedelijk gelijktijdig geplant als de bomen die de grond in gingen bij de aanleg van de Rijksweg in 1819.

Gerealiseerd door:

Stichting Arboretum &
Natuurbeleving Geffen
en vrijwilligers

In samenwerking met:

Landschapsbeheer Oss

Vormgeving:

Creativos Reclame

Fotografie:

Anita Walraven

Drukwerk:

Wihabo

Platform Vrijetijd Oss

www.arboretumgeffen.nl